

מסורת הש"ס

יום טוב פרק שני ביצה

י"א.

עין משפט
נר מצוה

(א) [מולין ג, ט] [מוספת' ארבע' פ"ג] א [במוספת' ארבע' דבר ודבר על גב גמול וכן ארבע עשר ערך גב ע"ש]; (ד) חגיגה דף טז ו' דף טז; (ה) מגילה דף ט"ו [ולקמן כ:]; (ו) סנהדרין לו [ולקמן כ:]; שבת קיד. פסחים מט. מנחת כ"א; (ק) [פסחים מה: ט"ז]; (ח) [פ"י] ט [פ"ב]; (ט) ויקרא כג, ט [דף כ"א];

תורה אור השלם

1. ויחגגתה אותו היום לך שבעת ימים בשנה וחקת עולמם לדורותיכם בחדש השביעי בחגונו אתו. ויקרא כב, מא

מוסף רש"י

מביאין שלמים. ב"ע שכן מכלל ארבע ב"ע וכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (מגילה ה). נפש כהן זוכך מלאכה ודאי (מגילה ה). ויקרא סומכין ע"ה. והשמיטה שבת היא דמין [ולקמן ט: ז] אלו לא משום שבת לא רובין על גבי בהמה, ועל אלו שקריבו ב"ע ימנחו מלתמול. לית להו לית שמיטתא מפק לטמיסה שמיטה (מגילה ה). אלא סומך עליהן מערב י"ט ושבתין ב"ע (מגילה ט). אבל לא עולות. אין מביאין כלל קדשיה להו ל"ט שבת ולא לגזוהו מן מתמדין ומוספין שזמנן קבע, וכל שזמנן קבע כתיב בהו נמושו ואפילו שבתה לנטל שקן ב"ע (מגילה ט). אבל לא מביאין עולות זבוחין שיהיו להביא לאחר י"ט (שם ט). מביאין שלמים ועולות. ומה ל"ט מקיים לכהן, לכהן וללוי ולגרים (מגילה ט). ושומכין ע"ה. כיון דמותר להביאן לא מורו שבת לנטל שמיטתן (מגילה ט). תנאי שקלת מעלמא. אידיה כולם שאין אהם מולא מנאיה שנתלן בקד, דחוקי הך תרמי מתמימא חל כמר ומלא כמר (שבת כג).

מוסף תוספות

א. וריבה אפילו עולה הוצרך חג למעט עולה ש"ט, וע"ש.

רבינו חננאל

ת"ר כלי שנטמא מערב י"ט אין מטבילין אותו ביום טוב בין השמשות, ר' שמעון שוורי אומר אף בחול אסור מפני שצריך הערב שמש. ואמרו רבנן דבי ב"ב במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו פליגי, הכי דמי דנקט מנא טהא ביריה בין השמשות ורובא לאטבולי, ורבנן סביר מדרהוי י"ע דבעי ארבע שמש, כלומר לא יתערב הכלי הטמא אלא עד שיערב עליו השמש בתר טבילה, ולפיכך רהיט לאטבוליה קודם ביאת השמש, ובחול שפיר דמי, וביום טוב הוא דאסור שומצא מתוך מנא ביום טוב לחול, כי בעת שיערב השמש ונטהר חול הוא. ור' שמעון שוורי סבר האי דרהיט בין השמשות, לא משום יודע דלא מיטור אלא בהערב השמש, אלא משום טרודו במלאכתו הוא

ואי בעית אימנא רבי קמני לה וכולה מתני' ב"ע דלאמרינן אין מטבילין את הכלי על גב מימיו לטהרו ב"ע הטבילה הוא ללא הא השקה כבלי אבן שפיר דמי. ובספרים שלנו נחלפה רש"א לסיפא וסיפא לרישא דכתיב זהו ברישא אין משיקין והדר אין מטבילין ועל כן רוב התלמידים שבו בפירושה של סוגיא זו ואין אדם יכול ליצבה על כנה וגורסין מפני דוקא ומתני' רישא ב"ע וסיפא בשבת ומפרשין רישא דקמני משיקין ב"ע קאמר ותנא השקה והוא הדין הטבילה וסיפא דקמני אבל לא מטבילין איירי בשבת ותנא הטבילה והוא הדין להשקה ואין ראו לפרש לא קרנא לדרדקי דבי רב דל"כ ליתני קילתא ושמיטתא חמירתא לשמיטתא הטבילה דמותרת ב"ע ואנא אימנא דכל שכן השקה אבל השתא דאשמיטתא משיקין איכא למימר דוקא קמני אבל הטבילה לא וכן לענין שבת דאשמיטתא אבל לא מטבילין אי הוה הדין להשקה סבירא ליה הוה ליה לאשמיטתא אין משיקין ושמיטתא כל שכן דאין מטבילין אבל השתא דאשמיטתא אין מטבילין איכא למימר הא השקה שרי וסייג לדרבי ספר התוספתא דך מנינו צו במקסת שבת וזמסתה ביצה (ט): אין מטבילין אוסו ציו השמשות. מפני שהוא ספק לילה וגמלא מטבילין ב"ע: אף צבול ארס אנו רואין אדם המטביל כלי בין השמשות אנו ר'כין להחזירו ולמחות צידו מפני שצריך הערב שמש וזה המטביל כלי צילנה ודאי דעתו להשתמש בו מיד ולא להמתין הערב שמש דלמחר: וסנא קמא לא צני כו'. בתמיה: אשמיטתו לא רבנן דבי רב. לתלמידים שצבית המדרש: מעשיו. דקא רהיט צמרוצה: מידע ידע דעני הערב שמש. והיינו דרהיט כקצור להספיק קודם יציאת היום וכשיראה שלא יספיק והואיל וצא למקוה גומר טבילתו וממתין מלהשתמש בו עד שיערב שמש ונמחר הלכך בין השמשות ד"ע אסור משום דמטבילין ב"ע שלא לצורך אבל צבול לא מחינן ציה דמתשבתו ניכרת שלהערב שמשו הוא מתכוין מתוך מעשיו של מרוצה: דקויל עלמא לא פליגי. דודאי ניכרת צאיניש דעלמא והאי צבול דאפליגי ציה רבי שמעון שוורי ואמר דלא אמרינן ציה מתשבתו ניכרת מתוך מעשיו של מרוצה: כגון דאיטמי מן השרץ ואתא לשיולו וכו': הא הוא דלא גמיר. ללא כתיב דהדיא כתיב מגמר וצבול וצבול עסקין דשבתה צו תרומה: הוולא לעשות גמו על גב כדו. מי שהיו כליו עומדין והטבילין לדעת דריכת וזמין ונמך לעשות גמו: עושה גמו על גב טבילה זו שהטביל לשם כדו וא"ל לחזור ולהטביל לשם גמ ויהי' טבילה שניה הבא להחמיר על עצמו ולהטביל קמני מתני' שהוא מטביל ב"ע ואינה טבילה שהיא אינה נכירה: צמורה זו. על פסחו והיה עומא או כליו עומדין וצבול לדעת כן: הרשום צידו. וא"ל לחזור ולטבול וקאמרה מתני' דאם צא להחמיר ולהטביל כליו לשם טבילה האחרת מטבילין צידו טוב: בתנ"י מביאין שלמים. ב"ע לפי שיש אכילת אדם: ואין סומכין עליהן. שהסמיכה אסורה משום שבת שכלל כמו היה סומך והוי ליה משתמש בצעלי חיים ותנן אין רובין על גבי בהמה (לקמן דף לו): אבל לא עולות. אין מביאין עולות חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן זבוח ומנן קבוע אבל עולות יחיד לא יציא לפי שאין זה אכילת הדיוט וכתיב (שמות יב) יעשה לכם ולא לגזוה: גמ' מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולם ראייה ליקרב. מתני' דמודו תרווייהו בשלמי להביא ולא אפלוג זהו אלא בשמיכתן בשלמי חגיגה מודו ב"ע צבול צבולתן חגיגה (דף ט). מוחגותא אותו חג' ועולה שנחלקו אף צבולתן ראייה נחלקו והיה' דקא שרו צ"ה מפני שהיא של יום טוב דנפקא לן מולא יראו פני ריחם (שמות כג): אבל נדרים ונדבות. והואיל היום הכל אין קרבין ואפי' שלמים וכ"ש עולות יכול להביאן לעולם ועל גב דחגיגה וראייה יש לן משלומין כל שצדו שרו ולא יאסר ולא יקריבנה בשאר הימים ותנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו והכי מפרש בצרייתא לקמן דמשום האי טעמא שרו לה: שאינה של יום טוב. כגון נדר ונדבה: שאינה קרבה. דאית בה תרמי לאסורה אין זה אכילת אדם ואפשר לאחר זמן: ועל שלמים שהן של י"ט. כגון חגיגה ושלמי שמתה: שקרבין. דאיכא תרמי להחזיר אכילת אדם והן זמן צבול ואסר צבול וצבול קרבנו: ועל שלמים שאינן וכו'. אלמא שלמים דנדרים ונדבות לבית הלל קרבין וקשיא לעולם: סנאי שקלת מעלמא. וכי לא משכחת תנא דלמר כעולא דמימנא עולא כי הוה סבירא ליה דאיטריכא לך לשבושה להך מתני' ולתרוצה: סנאי היא. אשכחן תנא אחרינא דקא כעולא: מהמט יום טוב. חגיגה וראייה ושמיטה: אבל

אמר עולא מחלוקת כו'. וא"ת לנ"ש למה להו למימר טעמא משום ומגומת הא קאמרינן לקמן משום לכס ולא לגזוה וי"ל משום דלא טעמא לומר לה' כל דלה' ומי"מ קשיא לנ"ש למה להו למימר כל דלה' טיפוק ליה משום דאית להו לנ"ש מתוך וכו' והוי שפיר צורך קלמ משום שלא יאמרו שנתן שלך מלא ושל דכן ריקן דכפרישית לעיל פ"ק (ד' יב. ס"ה ה"ג) וי"ל משום שלא טעמא לומר ומגומת חג חגיגה אין עולה לא: רבי

מלאכתו הוא דקרהיט ואמינא להו אנא במחשבתו נכרת מתוך מעשיו דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי כגון דאיטמי בפחות מכעדשה ואתא לקמיה דרבנן לשיולי בפחות מכעדשה איטמי אי לא מר סבר מדהא לא גמיר הערב שמש נמי לא גמיר ומר סבר הא הוא דלא גמיר הא הערב שמש גמיר: ומטבילין מגב לגב: תנו רבנן כיצד מגב לגב הרוצה לעשות גתו על גב כדו וכדו על גב גתו עושה כיצד מחבורה לחבורה היה אוכל בחבורה זו ורוצה לאכול בחבורה אחרת הרשות בידו: בתנ"י אומרין "מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרין "מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן: גמ' אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולת ראייה ליקרב דבית שמאי סברי ויחגותם אותו חג לה' חגיגה אין עולת ראייה לא וב"ה סברי לה' כל דלה' אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קרבין ביו"ט וכן אמר רב אדא בר אבהו: נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט מתיבא אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה שאינה של יו"ט שאינה קרבה ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקרבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יום טוב ועל שלמים שאינן של יו"ט שבת שמאי אומרין לא יביא ובית הלל אומרין יביא תריין ואימא הכי אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה ושלמים שאינן של יו"ט שאין קרבין ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקרבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יו"ט שבת שמאי אומרין לא יביא והלל אומרין יביא תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתנ"י שלמים הבאים מחמת יו"ט ביום טוב בית שמאי אומרין סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטין ביו"ט ובית הלל אומרין סומך עליהן ביום טוב ושוחטין ביום טוב אבל

מקריבין כל עיקר ביו"ט. ובית הלל אומרין מביאין שלמים וסומכין ומקריבין עולת ראייה דתבות לא יראו פני ריחם, אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קרבין ביו"ט. יודשמי בית שמאי אומרין הותרה סמיכה שלא כדרכה, ובית הלל אומרין לא הותרה, איוו היא שלא כדרכה מאתמול. א"ר זעירא הכל מודים באשם מצויר שצא עליו מאתמול שלא יפא, שלמי נדבה שמך עליהן מאתמול יצא, מה פליגי בשלמי חגיגה, ב"ש עבדי לה כשלמי נדבה, וביה עבדי לה כאשם מצויר. אוקמה רב יוסף הא דתנינן נדרים [נדבות] אין קרבין ב"ט, תנאי היא, ר"ש בן אלעזר תני שלמים שאינן של יו"ט, בית שמאי אומרין לא יביא ובית דלוי אומרין

מג א מ"י פ"א מהל' חגיגה ה"ח: מד ב מ"י ש"ה ט: מה ג מ"י ש"ס הלכה ט: והלכה י:

רבינו חננאל (תמך) ולפיכך ממהר. ואמר להו רבא במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דברי הכל, ולא כלום הוא, והכא בכלי שנגע בו כעדשה מן השרץ, ואינו יודע אם כעדשה נטמא אי אנו טמא, ובה אשאל את החכמים ואמרו לו טמא, דק"ל שכן החומט תחלת ברייתו כבעדשה (א) וחזין ליה להאי גברא דאילו לאטבולי להווא מנא דאיטמי כבעדשה מן השרץ שאינו מפורש בחורה הוא שנסתפק לו, אבל הערב שמש שכתב בפירושו בחורה ובה השמש וטהר מידע ידע ליה. ור"ש שוורי סבר מדהא לא ידע את נמי לא ידע. ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה. ורבנן כיצד מטבילין מגב לגב, רצה לעשות עיסתו על גב גתו, או גתו ע"ג עיסתו, מטביל את לילו. [כיצד] מחבורה לחבורה, היה אוכל בחבורה זו (ותרומה) ובקיש עוד לאכול בחבורה אחרת שלמים וכיוצא בהן הרשות בידו. והני מילי ביו"ט, אבל (בתורה) [בשבת] לא, כדמין הטובל לתרומה והחוקק לתרומה אסור לקרש. כיוצא גתו וכדו אחד מן תרומה והשני קודש עושה ב"ט זו ע"ג ור"ש שמיא בית שמאי אומרין מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרין מביאין שלמים ועולות מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך, דבית שמאי אומרין מביאין חגיגה ואין סומכין עליה, ועולת ראייה אין מקריבין כל עיקר ביו"ט. ובית הלל אומרין מביאין שלמים וסומכין ומקריבין עולת ראייה דתבות לא יראו פני ריחם, אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קרבין ביו"ט. יודשמי בית שמאי אומרין הותרה סמיכה שלא כדרכה, ובית הלל אומרין לא הותרה, איוו היא שלא כדרכה מאתמול. א"ר זעירא הכל מודים באשם מצויר שצא עליו מאתמול שלא יפא, שלמי נדבה שמך עליהן מאתמול יצא, מה פליגי בשלמי חגיגה, ב"ש עבדי לה כשלמי נדבה, וביה עבדי לה כאשם מצויר. אוקמה רב יוסף הא דתנינן נדרים [נדבות] אין קרבין ב"ט, תנאי היא, ר"ש בן אלעזר תני שלמים שאינן של יו"ט, בית שמאי אומרין לא יביא ובית דלוי אומרין

א) דברי רבינו אינו מובן לנאורה דהא ע"י טבילה שמת אפי' שרי עבד ערך ב) כלל וכו' הדיה בפ"ד מהל' יו"ט ש"ס רבינו יו"ל. ג) וכו' וכו' הדיה בפ"ד מהל' יו"ט ש"ס רבינו יו"ל. ד) וכו' וכו' הדיה בפ"ד מהל' יו"ט ש"ס רבינו יו"ל.